Carl Knutberg.

Carl Knutberg (f. 1711 d. 1780) lämnar år 1747 i en ansökan till Krigskollegium (Krigskollegii brevbok 1747:11:235, Krigsarkivet) några självbiografiska data. Efter en tio-årig studietid vid Uppsala universitet, där han bl. a. meriterade sig genom »en publik disputation», blev han kammarskrivare vid Artillerikontoret. Han gör under 1730-talets sista år flera resor till faktorierna och styckebruken för att göra förbättringar vid de mekaniska inrättningarna. År 1741 är han Christopher Polhems lärjunge och får följande år göra en utrikes resa till Tyskland, Holland, Frankrike och England, från vilken vi äga flera resebrev (Krigskollegii brevböcker, Krigsarkivet). Han återkom år 1744 och ställde sig följande år i spetsen för ett bolag, som drev en slipverksinrättning i Söder ström i Stockholm för polering av »allehanda basreliefs, stora kopparplåtar till graveringar, så väl som konkava som konvexa glas samt dricks- och spegelglas». (Diverse aktsamlingar, Stockholms stadsarkiv.) På grund av processer om vattenrätten m. m. måste verket emellertid nedläggas och Knutberg kunde sedan bättre ägna sig åt sin uppgift som strömverksinspektör vid alla rikets faktorier. Han var dessutom en flitig medarbetare i Vetenskapsakademiens handlingar antingen det gällde en mudderpråm (1749), väderkvarn (1751), medel mot röta (1756), krutkvarn (1760), uppfordringsverk vid kvarnar (1764), fiskdammar (1768), råd angående höstsäd (1768) eller en finbladig såg (1769). I Tekniska Museet förvaras modellen till den beskrivna mudderpråmen (T. M. n:o 1901) samt modellen till den finbladiga brädsågen (T. M. n:o 1207). Hans utländska resebrev bekräfta hans mekaniska intresse, och det är sällan han försummar att meddela om nya inventioner. Det är också intressant att studera, var han första gången möter uppfinningar och inrättningar, som han sedan i sin verksamhet praktiskt utnyttjade. Från Holland omtalar han tobaks-, såg- och krutkvarnar samt en uppfinning att driva båtar med. I London studerade han pålkranar, eldmaskiner, skeppsbyggeri och dockor samt svarvning av grova kanoner och en laddanordning för skeppskanoner. I Paris och vid angränsande lustslott beså̊g han pumpmaskiner och vattenledningar, salpeterverk, spegelfabriker och persiska tapetväverier. Vintern 1743—44 åhörde han föreläsningar i artilleri vid militärskolan i Paris och gjorde Réaumurs bekantskap. Av stort intresse är Knutbergs förteckning över utrustningen för en fullständig modellverkstad, där utom verktyg även Leopolds Theatrum Machinarum borde ingå (Krigskollegii brevbok 1741:1:147, Krigsarkivet). Knutberg var gift med en dotter till Mårten Triewald och avled år 1780.[1])

Åke Meyerson.

En precisionsmekaniker.

Johan Temoteus Tengelin är värd att ihågkommas icke blott som vågkonstruktör och framgångsrik tillverkare av vågar, utan också som en värdig representant för de ansvarskännande industriledare, som ha haft och fortfarande ha så stor betydelse för vidmakthållande av ett yrkes traditioner och skicklighetens hos dess utövare.

[1]) Wedberg, B., Lidingöliv i gamla dar, Stockholm 1924.